

Міністерство освіти і науки України
Національний Університет «Чернігівська Політехніка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор

д.т.н., проф. О.О. Новомлинець

“ ____ ” _____ 2025р.

ПРОГРАМА

вступних випробувань

за спеціальністю D7 «Торгівля»

за освітньою програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»,
на базі освітнього рівня фаховий молодший бакалавр, молодший бакалавр

РОЗГЛЯНУТО

на засіданні кафедри

підприємництва та торгівлі

протокол № 2 від 27.01.2025 р.

Чернігів 2025

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ	3
2. МЕТА ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ	3
3. ХАРАКТЕРИСТИКА ЗМІСТУ ПРОГРАМИ.....	3
4. ВИМОГИ ДО ЗДІБНОСТЕЙ І ПІДГОТОВЛЕНOSTІ АБІТУРІЄНТІВ	5
5. ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	9
6. СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТА.....	11
7. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	11
8. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	12

1. Загальні відомості

Програма фахового іспиту зі спеціальності D7 «Торгівля» для вступу на навчання за освітнім ступенем «бакалавр» складена на основі Порядку прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2025 році, Правил прийому до Національного університету «Чернігівська політехніка» у 2025 році, Закону України «Про вищу освіту».

Особа може вступити до Національного університету «Чернігівська політехніка» для здобуття ступеня бакалавра на основі НРК 6 (освітнього ступеня бакалавр) та НРК 5 (молодший бакалавр / фаховий молодший бакалавр), в тому числі, здобутого за іншою спеціальністю. Прийом на основі НРК 5, НРК 6 на навчання для здобуття ступеня бакалавра здійснюється за результатами НМТ (національного мультипредметного тесту) та ЄФВВ (Єдиного фахового вступного випробовування). Для осіб пільгових категорій, згідно Порядку та Правил прийому – за результатами НМТ (національного мультипредметного тесту) або участь у конкурсному відборі за результатами співбесіди. Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою.

Фаховий іспит при прийомі на навчання для здобуття ступеня «бакалавр» за спеціальністю D7 «Торгівля» проводяться з метою відбору абітурієнтів з найвищим рівнем знань та передбачає виконання тестових завдань.

2. Мета вступного випробування

Мета проведення вступного фахового іспиту на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності D7 «Торгівля» полягає у комплексній та об'єктивній оцінці професійних компетентностей абітурієнтів з метою формування висококваліфікованого студентського контингенту. Вступне випробування для осіб, які вже здобули освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого бакалавра, фахового молодшого бакалавра та бажають продовжити

навчання для отримання вищого рівня освіти, спрямоване на: визначення рівня теоретичної підготовки вступників у сфері торгівлі та суміжних економічних дисциплін; оцінку практичних навичок та вмінь абітурієнтів застосовувати набуті знання для вирішення професійних завдань у галузі торгівлі; виявлення здатності абітурієнтів до аналітичного мислення та систематизації інформації, необхідних для успішного опанування навчальної програми бакалаврського рівня; забезпечення наступності та інтеграції різних рівнів професійної освіти в контексті неперервної освіти; створення умов для ефективного відбору найбільш підготовлених та вмотивованих абітурієнтів, здатних успішно опанувати освітню програму бакалаврського рівня та в подальшому стати конкурентоспроможними фахівцями на ринку праці; перевірку готовності вступників до поглибленого вивчення спеціалізованих дисциплін та розвитку професійних компетентностей у сфері торгівлі відповідно до сучасних вимог галузі та міжнародних стандартів.

3. Характеристика змісту програми

Програма вступних випробувань охоплює коло питань, які в сукупності характеризують вимоги до знань і вмінь особи, що бажає навчатися у НУ «Чернігівська політехніка» з метою здобуття освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю D7 «Торгівля» та освітньо-професійною програмою «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність».

Програма вступного іспиту за рівнем вищої освіти «бакалавр» зі спеціальності D7 «Торгівля» має інтегрований характер і включає питання з таких модулів:

Модуль 1. Теоретичні основи товарознавства

Модуль 2. Захист прав споживачів

Модуль 3. Основи підприємництва

Порядок проведення вступного іспиту визначається «Правилами прийому до Національного університету «Чернігівська політехніка» в 2025 році».

МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТОВАРОЗНАВСТВА

Предмет, об'єкти, зміст і методологія товарознавства

Предмет і завдання товарознавства. Об'єкти і суб'єкти товарознавчої діяльності. Історія розвитку товарознавства. Принципи і методи товарознавства. Зв'язок товарознавства з іншими науками.

Теоретичні основи формування потреб людини і споживання товарів

Поняття про потреби і їх класифікація. Властивості потреб, чинники їх задоволення. Характер і суть потреб населення у продовольчих і непродовольчих товарах. Раціональні потреби населення у продовольчих і непродовольчих товарах і ступінь їх задоволення. Раціональні нормативи і динаміка споживання непродовольчих товарів.

Споживні властивості і споживна цінність товарів

Властивості соціального призначення. Властивості функціонального призначення. Надійність товарів. Ергономічні властивості. Естетичні властивості. Екологічні властивості. Властивості безпеки споживання. Мінеральні елементи. Органічні речовини харчових продуктів. Хімічний склад як фактор створення споживних властивостей непродовольчих товарів.

Якість товарів, її дослідження і оцінка

Основні поняття якості товарів. Властивості і показники якості товарів. Особливості дослідження якості продовольчих і непродовольчих товарів. Методи дослідження якості товарів. Контроль якості товарів. Методи оцінки рівня якості товарів.

Класифікація і асортимент товарів

Класифікація: вихідні поняття. Методи класифікації. Класифікація товарів. Асортимент товарів, показники асортименту. Управління асортиментом.

Основи збереження якості і маси товарів при товаропросуванні

Вплив середовища на зміну споживних властивостей товарів при товаропросуванні. Фізичні, хімічні, біохімічні, мікробіологічні процеси в товарах. Консервування харчових продуктів і сировини. Зберігання товарів, товарні втрати. Види та форми товарної інформації

МОДУЛЬ 2. ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Основний зміст концепції консюмеризму і його ролі в системі ринкових відносин

Історичні етапи розвитку та формування сучасної концепції консюмеризму. Керівні принципи ООН щодо захисту прав споживачів. Розвиток руху захисту прав споживачів в Україні. Становлення та розвиток законодавства про захист прав споживачів в Україні. Державне регулювання захисту прав споживачів в Україні.

Правове регулювання захисту прав споживачів у сфері роздрібної купівлі продажу.

Правове регулювання торговельного обслуговування населення. Значення та особливості договору роздрібної купівлі-продажу. Права споживачів в разі придбання ними товарів неналежної якості. Заміна та повернення товару на вимогу споживача. Придбання товарів через інтернет. Обов'язки покупця при купівлі товарів. Права споживачів на належну якість товарів. Права споживачів на обмін товарів належної якості. Перелік товарів належної якості, що не підлягають обміну (поверненню).

Особливості продажу окремих груп продовольчих та непродовольчих товарів.

Правове регулювання захисту прав споживачів у сфері виконання робіт та надання послуг.

Поняття, ознаки та основні завдання сфери побутового обслуговування населення. Правове регулювання договорів про надання послуг і виконання робіт. Правила побутового обслуговування. Права споживачів у разі порушення умов договору про виконання робіт і надання послуг.

МОДУЛЬ 3. ОСНОВИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Поняття та сутність підприємництва

Підприємець як основний суб'єкт підприємницької діяльності. Суб'єкти та об'єкти підприємницької діяльності згідно із законодавством України. Мотивація підприємницької діяльності. Базові принципи підприємництва

(самостійність, ініціативність, інноваційність, ефективність). Специфічні принципи торговельного підприємництва (безперервність, раціональність, адаптивність). Основні категорії і функції підприємницької діяльності, їх зміст. Поняття малого бізнесу, його практичні переваги і недоліки та роль у розвитку ринкових відносин. Економічні, соціальні і правові умови підприємництва. Задачі й основні напрямки розвитку бізнесу на сучасному етапі на Україні.

Види підприємницької діяльності

Типологія підприємництва. Основні види та сфери підприємницької діяльності. Логіка підприємницької діяльності та модель прийняття підприємницького рішення. Виробниче підприємництво: сутність, фактори виробництва, потреба у фінансових засобах і її розрахунок, результативність. Інноваційне підприємництво. Венчурний бізнес. Комерційне підприємництво. Посередницька підприємницька діяльність та види посередників. Фінансове підприємництво. Страхове підприємництво, його основні форми та види.

Організаційні форми підприємництва

Поняття організаційно-правової форми підприємництва та фактори, що впливають на її вибір. Критерії класифікації підприємств. Індивідуальне підприємництво та його значення для розвитку економіки України. Прості організаційно-правові форми: фізичні особи-підприємці, підприємства (приватні, колективні, комунальні, державні, змішані, іноземні, спільні), їх характеристика. Господарські товариства: акціонерні, з обмеженою відповідальністю, з додатковою відповідальністю, повне товариство, командитне - види, характеристика, структура, управління, особливості створення та функціонування. Форми об'єднання підприємств згідно із законодавством України.

Зовнішнє середовище підприємницької діяльності

Поняття підприємницького середовища та його складові елементи. Законодавчі акти, що регулюють підприємницьку діяльність. Правові принципи підприємницької діяльності. Державна підтримка підприємництва. Механізм функціонування підприємств. Регулююча роль ціни на продукцію. Роль якості в

забезпеченні конкурентоздатності. Аналіз фінансового стану підприємств. Ризик підприємницької діяльності. Сутність, види та способи його зменшення. Бізнес – план і зниження підприємницького ризику. Поняття банкрутства.

Процес створення підприємства та характеристика основних його етапів

Стратегія і тактика підприємця при створенні підприємства та зміст основних його етапів. Характеристика основних джерел формування коштів підприємства та методів фінансування. Підбір персоналу для підприємства та основні форми найму. Поняття та функції бізнес-плану, його структура та зміст розділів. Порядок розробки та зміст установчих документів. Порядок державної реєстрації підприємств різних форм власності та мотиви відмови у реєстрації. Порядок відкриття оптового і роздрібного торгового підприємства. Ліцензування і патентування підприємницької діяльності. Системи оподаткування підприємницької діяльності.

Етична та соціальна відповідальність підприємства

Особистість підприємця та його ділові якості. Принципи ділової етики та ведення торговельного підприємництва. Етичний кодекс підприємця. Відповідальність підприємців перед різними суспільними групами. Складові етикету підприємця. Права споживачів в Україні та інструменти їх захисту. Відповідальність підприємців за порушення закону про захист прав споживачів. Підприємництво та захист конкуренції. Відповідальність підприємців за порушення антимонопольного законодавства. Недобросовісна конкуренція, і її прояви. Недобросовісна реклама. Підприємництво та навколишнє природне середовище. Принципи та заходи забезпечення охорони навколишнього природного середовища для суб'єктів підприємництва. Відповідальність підприємця за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища.

Ризики у підприємницькій діяльності

Сутність підприємницького ризику. Функції підприємницьких ризиків. Типи та види ризиків, які виникають у підприємницьких організаціях. Фактори,

які впливають на виникнення підприємницького ризику. Процес управління підприємницьким ризиком. Витрати, які виникають при настанні підприємницьких ризиків.

Державне регулювання і контроль за підприємницькою діяльністю

Необхідність державного регулювання економіки України. Механізм державного впливу на підприємницьку діяльність. Відповідальність перед органами державного керування. Відповідальність перед партнерами по господарських договорах. Відповідальність за порушення трудових прав працівників. Відповідальність перед власником майна підприємства.

4. Вимоги до здібностей і підготовленості абітурієнтів

Для успішного проходження вступного фахового іспиту на здобуття освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності D7 «Торгівля» абітурієнт повинен мати освітньо-кваліфікаційний рівень молодшого спеціаліста/фахового молодшого бакалавра та успішно скласти зовнішнє незалежне оцінювання (ЗНО)/національний мультипредметний тест (НМТ) з предметів, визначених правилами прийому закладу вищої освіти. Абітурієнт має володіти базовими математичними здібностями, зокрема вмінням аналізувати числові дані. Важливим є базове розуміння принципів ринкової економіки, знання основних економічних термінів і понять, розуміння взаємозв'язків економічних процесів. Абітурієнт повинен мати розвинені комунікативні навички, що включають грамотне усне та письмове мовлення, вміння чітко формулювати думки та ефективно спілкуватися. Необхідною є інформаційна грамотність: базові навички роботи з комп'ютером, вміння знаходити та аналізувати інформацію, використовувати офісні програми. Серед особистісних якостей цінуються аналітичне мислення (здатність до логічного та системного мислення, вміння аналізувати проблемні ситуації, навички прийняття обґрунтованих рішень), підприємливість (ініціативність та активність, креативний підхід до вирішення завдань, готовність до ризиків та відповідальність за рішення), організаційні здібності (вміння планувати та організовувати свою діяльність, навички

раціонального розподілу часу, дисциплінованість та відповідальність) та клієнтоорієнтованість (емпатія та розуміння потреб інших людей, вміння будувати відносини, навички переконання). Додатковими перевагами для абітурієнта можуть стати досвід роботи у сфері торгівлі або обслуговування (для вступників на основі диплома молодшого спеціаліста), знання іноземних мов, участь у економічних олімпіадах, конкурсах або проєктах, а також базові знання у сфері маркетингу та менеджменту.

5. Порядок проведення вступного випробування

Фахові іспити проводиться у строки та згідно з Правилами прийому на навчання для здобуття вищої освіти до Національного університету «Чернігівська політехніка» в 2025 році.

Фаховий іспит проводиться в письмовій формі. Форма проведення – тестова. Кількість тестових завдань в екзаменаційному білеті – 20. Кожне завдання передбачає чотири варіанти відповіді один із яких правильний.

Тривалість тестування – 1 астрономічна година (60 хвилин). На фахових вступних випробуваннях кожен абітурієнт отримує індивідуальний білет тестового завдання, бланк аркушу відповідей здобувача та титульний аркуш зі штампом Приймальної комісії Національного університету «Чернігівська політехніка». Перед початком вступного випробування представники приймальної комісії проводять інструктаж щодо правил виконання вступного тестового завдання. На аркушах не допускаються будь-які умовні позначки, які б розкривали авторство роботи. Вступник зазначає прізвище тільки у визначених для цього місцях. У разі наявності виправлень, позначень або порожньої клітинки – відповідь не зараховується. Результати фахових іспитів оцінюються за 100 бальною шкалою від 100 до 200 балів.

Під час проведення вступних випробувань забороняється користуватись електронними засобами, підручниками, навчальними посібниками, мобільними телефонами та іншими матеріалами, окрім калькулятора та синьої кулькової ручки.

Середній бал диплому та конкурсний бал обчислюється згідно з порядком, визначеним правилами прийому та вноситься до Єдиної бази.

6. Структура екзаменаційного білета

Завдання для вступного фахового іспиту для рівня вищої освіти «бакалавр» включає: 20 тестових завдання з дисциплін: «Теоретичні основи товарознавства», «Захист прав споживачів», «Основи підприємництва». Білети мають різні варіанти завдань, приблизно однакового рівня складності.

7. Критерії оцінювання вступного випробування

Максимальна кількість балів, яку можна набрати, правильно виконавши всі завдання – 100 балів, а саме: екзаменаційний білет складається зі 20 завдань; кожна правильна відповідь оцінюється у 5 балів; кожна неправильна відповідь оцінюється в 0 балів.

Загальна сума балів за виконані завдання екзаменаційного білета трансформується шляхом помноження на коефіцієнт $K=2$ у розрахунковий рейтинговий бал.

Розрахунковий рейтинговий бал переводиться у підсумковий бал за фаховий іспит за таблицею:

Таблиця

Переведення розрахункового рейтингового балу за виконані завдання екзаменаційного білету у підсумковий бал за фаховий іспит за шкалою 100–200 балів

Розрахунковий рейтинговий бал	Підсумковий бал за фаховий іспит	Розрахунковий рейтинговий бал	Підсумковий бал за фаховий іспит
0 – 20	не склав	60	120
25	50	65	130
30	60	70	140
35	70	75	150
40	80	80	160
45	90	85	170
50	100	90	180
55	110	100	200

У випадку, коли на одне місце претендують декілька вступників з однаковим результатом іспиту, приймальна комісія враховує середній бал додатку до диплому. Конкурсний відбір проводиться на вакантні місця ліцензійного обсягу.

8. Рекомендована література

Теоретичні основи товарознавства

1. Теоретичні основи товарознавства / Т. М. Чорна. – Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 598 с.
2. Теоретичні основи товарознавства: опор. конспект лекцій / Мережко Н. В., Белінська С. О., Михайлова Г. М., Мостика К. В. Київ: КНТЕУ, 2018. 188 с.
3. Подвірна Т. В. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Теоретичні основи товарознавства та підприємництва» для студентів денної форми навчання за напрямком підготовки: 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність». Тернопіль: ТНТУ ім. І. Пулюя, 2017. 200 с.
4. Теоретичні основи товарознавства: підручник для студентів ВНЗ / І. М. Байдакова та ін. Луцьк: ЛНТУ, 2016. 283 с.
5. Тищенко Є.В., Дончевська Р.С. Основи товарознавства. Харчові продукти: опор. конспект лекцій. Київ: КНТЕУ, 2016. 140 с.

Захист прав споживачів

6. Іваненко Л. М., Язвінська О. М. Захист прав споживачів : підручник / Л. М. Іваненко, О. М. Язвінська. 2-ге вид. стереотип. Київ : Юрінком Інтер, 2021. — 496 с.
7. Про захист прав споживачів. Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>.
8. Про затвердження Порядку провадження торговельної діяльності та правил торговельного обслуговування на ринку споживчих товарів. Постанова КМУ від 15.06.2006 № 833. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/833-2006-%D0%BF#Text>.

9. Про реалізацію окремих положень Закону України «Про захист прав споживачів». Постанова КМУ від 19.03.1994 № 172. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/172-94-%D0%BF#Text>.
10. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі продовольчими товарами. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 11.07.2003 № 185. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0628-03#Text>.
11. Про затвердження Правил роздрібної торгівлі непродовольчими товарами. Наказ Міністерства економіки України від 19.04.2007 № 104. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07#Text>.
12. Про затвердження правил побутового обслуговування населення. Постанова КМУ від 16.05.1994 № 313. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/313-94-%D0%BF#Text>.

Основи підприємництва

13. Апопій В.В., Середа С.А., Шутовська Н.О. Основи підприємництва : навчальний посібник (рек. МОН України). К.: Новий світ 2000, 2019. 324 с.
14. Варналій З.С. Основи підприємництва: підручник. 2018. [Електронний ресурс]. <https://westudents.com.ua/knigi/164-osnovi-pdprimnitsko-dyalnost-varnaly-zs.html>
15. Гой І., Смелянська Т. Підприємництво: навч. посіб. / І.Гой, Т.Смелянська. - К.: Центр навч. л-ри, 2019. 368 с.
16. Основи підприємництва: Підручник / [Біляк Т.О., Бірюченко С.Ю., Бужимська К.О., та ін.] ; під заг. ред. Н.В. Валінкевич. Житомир : ЖДТУ, 2019. 493 с.
17. Остапчук А. Д., Збарська А. В. Організація підприємницької діяльності у фірмі: навч. Посібник. К.: КиМУ, 2015. 273 с. [Електронний ресурс]. https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u122/Pos2015_Org_Pidpr_Deal.pdf
18. Педько А.Б. Основи підприємництва і бізнес культури : навчальний посібник. К. : Центр учбової літератури, 2019. 168 с.